

## SLOBODA SAVJESTI

U nedjelju 13. siječnja o. g. kardinal Bea je održao govor na univerzitetu Pro Deo u Rimu pred sakupljenim predstavnicima katoličkih, protestantskih, budističkih, taoističkih, židovskih i muslimanskih religija. Donosimo ga prema Inform. cath. intern. 1. II 1963, 1—2.

Polazeći od slavne izreke starog latinskog pjesnika: *trahit sua quemque voluptas*, sv. Augustin kaže zgodno kako to on umije: »Ako osjetila imaju svoje užitke, zašto da i duh nema svojih?« i nastavlja: »Što ljudski duh više želi nego istinu?«

Ali preko kojih li sve zavoja i okuka ne prelazi ova veličanstvena i tako duboka težnja čovjeka! Kako li mučno ona traži istinu!

Netko mi je pričao da je neki vlasnik jednog skromnog poduzeća kazao u intimnom razgovoru s nekim svećenikom: »Vidite, oče, ja zamišljam da je filozofija nešto kao patologija misli.«

Doista, to nije baš tako, ali treba priznati: povijest filozofije pruža često puta ovu tragičnu impresiju.

Zašto se čudimo što su ljubav za istinom i traženje istine u povijesti bile više puta i još su uvijek i uvijek izvor svada, opozicija, uvreda a ponekad dapače i vrlo bolnih i strašnih borba čovjeka protiv čovjeka?

Ima ljudi koji na pr. poistovjetuju istinu sa svojom mišlju. Trebalo bi se naprotiv znati postaviti na položaj drugih, t. j. razumjeti drugo stanovište i staviti se na onu točku koje se drugi drži i odakle on promatra stvari. Trebali bi također uvidjeti da stvarnost ima tisuću različitih aspekata, tisuću različitih strana, premda spoznaju svakog čovjeka, baš kad je on vrlo darovit i inteligentan, razumije tek netko ili nekolicina.

Jasno je da mi ne želimo postupati kao onaj sudac starih vremena, koji je sjedio na sudištu i u parnici povlađivao sad jednoj sad drugoj strani. Kad odjednom njegovo malo dijete koje se igralo do njegovih nogu — lijepih li dana patrijarhata! — prozbori dobroćudno: »Tata, nije moguće da obojica imaju pravo!«, otac odvrati mirno: »I ti također imaš pravo«.

Zaista se ne radi o takvom postupku. Ali radi se o ljubavi za istinom koja je ozbiljna i koja obvezuje a to je ona ljubav koja nas obvezuje da čuvamo prisebnost u granicama naše spoznaje i da osim toga upoznamo onu stranu istine, koju drugi

gledaju a da pri tom ne zaniječemo ono što mi sami držimo o istini.

Ne radi se također o tom da se u ime poštivanja stanovišta drugih sve nivelira (tj. izjednači istina i zabluda), smatrajući da su sve tvrdnje — kako se nekada prosto kaže — jednako istinite i jednako lažne.

Ovo stanovište je osobito važno u današnjem svijetu u kojemu smo okruženi pravim kaosom ideja, gdje je dapače i zdrava odlučnost u obrani istine bilo čisto ljudske bilo vjerske često zaražena tvrdokornim fanatizmom koji kao takav treba odbaciti.

Sigurno je da moderni čovjek žeda za stalnošću, sigurnošću i jasnim spoznajama. Ali sama ispravna ljubav za istinom traži od nas da je upoznamo svagdje gdje je susretnemo pa s koje god strane ona dolazila, i da se potrudimo saslušati glas istine odakle god se on pojavi. Poteškoće i nerazumijevanja dolaze također i odatle što je istinu teško tumačiti ljudskim jezikom. Ipak tu ima bez sumnje jedan veličanstveni Stvoriteljev dar koji nam daje mogućnost da otvorimo svoju dušu drugima, da međusobno izmijenimo duhovna dobra i spoznaju koju mi sami posjedujemo. Odatle se međutim rađa tisuću nesporazuma. Što više nesporazumi postoje čak i na vjerskom području.

Poznato je da je katolička Crkva konservativnija kad su u pitanju formule u kojima je sakupljena njena doktrinalna baština. Zbog toga je sv. Otac osobno izložio u tako svečanom času otvora koncila da danas treba proklamirati istinu kojoj je Crkva čuvarica, u novom ruhu, tj. u rječniku današnjeg čovjeka koji on jedino razumije.

Sv. Otac je za to naveo ovaj razlog: jedno je ideja neke stvari a drugo je njezin konkretni izražaj. Čuvajući dakle vjerno čistu istinu možemo je izraziti sad na jedan sad na drugi način prema mentalitetu i rječniku ljudi.

Jedno drugo skretanje od ljubavi prema istini nalazimo u bolnim vjerskim ratovima kada se naime u ime istine pokušalo silom nametnuti drugima određeno uvjerenje, gazeći tako slobodu čovjeka.

Ova sloboda naglašava pravo čovjeka da slobodno odlučuje o svom vlastitom udesu, prema svojoj savjesti. Iz ove slobode se rađa dužnost i pravo čovjeka da slijedi svoju vlastitu savjest; pravo i dužnost kojima odgovara dužnost pojedinca i zajednice da poštuju ovu slobodu i ovo slobodno odlu-

čivanje. Znajte da je Tajništvo za ujedinjenje kršćana spremilo shemu o ovoj temi da je predloži koncilu.

Onome koji bi na ovo htio prigovoriti da zabluda nema prava opstojati, dovoljno je odgovoriti da je zabluda nešto apstraktna i da s toga nije objekt prava, ali čovjek to jest, makar se on nepopravljivo varao. Čovjek ima dužnost i pravo slijediti svoju savjest i isto tako pravo da ovu njegovu neovisnost svi drugi poštuju.

Najbolji put da se izbjegne nesporazum je ljubav prema istini i ljubav prema bližnjemu, tj. osobi. Kad se ove dvije ljubavi združe one su u stanju ujediniti ljude i stvoriti divan sklad. Sva je poteškoća u tome: kako skladno povezati dvije težnje, dati svakoj svoje mjesto i svoju važnost a da se pri tom ne zaniječe jedna u korist druge.

Čežnja za istinom bez ljubavi postaje nesnošljiva i odvratna. Ljubav je bez istine slijepa i ne može trajati. Jedan istaknuti protestantski pisac kaže (pretpostavljajući kršćansku nauku o istočnom grijehu) da je jedna od najkobnijih posljedica istočnog grijeha upravo sposobnost čovjeka da može rastaviti istinu od ljubavi.

Ostaje nam dakle, da uvijek sve više i više nastojimo novo ispravljati ovaj tragični nered koji postoji u našoj naravi.

## SVETI GRAD

### (4. nedjelja korizme)

*»Veseli se Jeruzaleme! Okupite se svi koji ga ljubite! Radujte se u veselju koji ste bili žalosni! Kličite od radosti i nasitite se od obilja vaše utjehe« (Ulaz).*

*Kakve li radosne pjesme usred korizmene ozbiljnosti! Crkva je ukrašena. Ugodno iznenađuje cvijeće koga zadugo nije bilo u kući Božjoj a ozbiljna ljubičasta boja misnog odijela ublažena je ljupkom ružičastom — to su isti znakovi blizine velikih misterija kao i na nedjelju »Radujte se«. Od prvih zvukova Ulazne pjesme prolazi kroz današnju liturgiju neki proljetni sjaj. Tekst pjesme nema dovoljno riječi da izrazi ushićenje a gotovo još veselije zvuči melodija. Tko je jednom čuo ovaj »VESELI SE« ne može ga zaboraviti a komu su nešto više poznate naše liturgijske pjesme on zna i zašto je to tako. A što nas posebno u ovoj Ulaznoj pjesmi u srce dira je uskrsno veselje njezinih prvih zvukova koji se na uskrsnom bdjenju*